

erik-ward geerlings

zwart / zwart

*And worse I may be yet. The worst is not
So long as we can say 'This is the worst.'*

King Lear iv, 1

de psychiater hoe gaat het?
hoe voelt u zich?
wat gaat er in u om?
als u uw ogen dicht doet?
wat komt er dan in u op?
wat voelt u? wat denkt u? wat ziet u?
kunt u praten?
kunt u tenminste *iets* zeggen?

de man iets

de psychiater u mag vertellen waar u last van hebt
u komt toch niet voor niets

de man iets

de psychiater u hebt mogelijk een depressie
wij gaan dat veranderen
wij gaan dat aanpakken
u gaat uw geluk herwinnen
de kwaliteit van uw leven
we hebben een uitgekiend programma
voor mensen zoals u
u bent de enige niet die last heeft van iets soortgelijks

het is allemaal heel begrijpelijk
u voelt u mogelijk wanhopig
gedesoriënteerd
getraumatiseerd
wij gaan daar iets aan doen

de man iets

de psychiater u lijdt
aan het leven
aan uw medemens
aan de ruwheid van de samenleving
van vandaag de dag
en u lijdt vooral ook aan u zelf
dat is de essentie van alle aandoeningen
u bent het die lijdt

de man is dat het spul?
gaan we nu beginnen?
(neemt een pil)

de psychiater alles is gedrag
ik stel voor dat we er zo even naar kijken
zoals we hier zitten of staan

onze houdingen
onze blikken
onze gedachten
we zeggen onze zinnen op
houden ons gezicht in de plooi
alles is geconditioneerd
of we nu meegaand zijn en gehoorzaam
of juist weerbaar of in verzet
het is allemaal gedrag
en je kunt het veranderen
dat is mijn vak

de man wat zit er in die pil?
heb jij er ook een op?
denk jij dat ik door die pil mijn verhaal
ga doen?
dat er iets in mij opstaat dat ik dood waande?
of iets dat nog geboren moet worden?
denk jij dat er door die pil iets in mij openbreekt
waardoor ik inzicht krijg
en geen gemis meer voel
geen boosheid
geen frustratie
geen angst

denk jij dat ik hiermee alle stofjes die ik mis in één keer
binnen krijg
waardoor ik een beter mens word
een beter mens
dat wil ik best
een beter mens

de psychiater hebt u beelden?

ziet u iets voor u?

ontspan maar eens

dan komen ze vanzelf

let maar op

miljarden hersencellen zoeken verbinding

met elkaar

wanneer ze contact maken lichten ze op als sterren aan de
hemel

en ergens in dat psychoactieve veld

in dat galactische netwerk van uw hersenen

doemen beelden op

vanuit uw diepste zelf

anderen zeggen vanuit het onbewuste

anderen zeggen vanuit de taal

anderen zeggen vanuit de wereldziel

of het collectieve geheugen van de mensheid

andere zeggen vanuit axonen en dendrieten

gliacellen

neurotransmitters

in wezen is het raadsel van de geest nog onverklaard

de man je kunt er bij mij alles in douwen

ik ben net een gans wat dat betreft

vreet alles wat je me toedient

ik ben niet zo arrogant om te beweren dat ik de stront zou

weigeren als de honger toeslaat

zet het me voor en ik kauw het weg

wat het ook is!

slik alles door

doe alles wat me wordt gezegd

altijd

en overal

ik volg blind elk advies

ben gewillig en meegaand

dociel tot op het bot

zal ik me uitkleden? - prima

ik laat me visiteren als het moet

is dat zo gek?

dat is toch niet zo gek?

wil je seks?

wil je m'n geld?

m'n leven - alsjeblieft

alles geef ik weg
waar je ook om vraagt
en als ik het niet heb ga ik er naar op zoek
het minste wat ik doe is mijn stinkende best
ik ken mijn plaats in de schepping
schik mij naar de wensen van de goden
de sterren
de natuur
alles wat hoger is dan ik
autoriteiten
bevoegden en gezaghebbenden
alles wat een uniform draagt

ik ben de gewillige assistent van elke straatcoach
buig het hoofd voor parkeerwachters en conducteurs
ben de steun en toeverlaat van elke buurt-
regisseur
verkeersregelaar kunnen met mij doen
wat ze willen
de geringste aanwijzing is voor mij een gebod
uren kan ik voor een stoplicht staan
verkeersregels zijn heilig voor mij
elk insect krijgt voorrang op een voorrangsweg
ik kijk uit naar uniformen
zwaai naar agenten in de hoop dat ze me zien

ik zet koffie voor de stadswachten
vraag altijd: *willen jullie er iets bij?*
een stroopwafel of een bastognekoek
ik heb altijd nog wel iets
een krentenbol of een stuk kaaskrosant
mijn laatste kruimels geef ik weg aan stadswachten
stadscommando's
stadsmariniers
ze weten allemaal hoe dol ik op ze ben
en dat ik alles voor ze doe
als het moet verlink ik alles en iedereen
aan het gezag
uit overtuiging
omdat ik geloof in hiërarchie
dat is de enige mogelijke orde
de enige zinvolle orde
de enige draaglijke orde
en daarom geloof ik ook in Allah, Jezus,
noem maar op
Sinterklaas, de Paus en Boeddha
als ze maar een duidelijk kostuum aan hebben
want ik geloof in kostuums
ik geloof dat kostuums respect verdienen
niet de mensen maar de kostuums
heilige toga's met pruiken

petten en broeken
met sterren en strepen
emblem en vignetten
brevetten en servetten
medailles en kazuifels
mijters en petten
en eindeloos veel sjerpen
sjerpen zijn essentieel
zonder sjerpen zijn we niets
dan zijn we onbeschaafd en naakt
en naakte goden geloof ik niet
een naakte god is geen gezicht

de psychiater hm hm

de man wanneer een god zich uitkleedt
gaat hij dood
dan is het gebeurd met die god
dat goden kunnen sterven
had ik vroeger nooit gedacht
maar de tijden veranderen
en de gelovigen zullen het weten
die blijven achter in de kou
terwijl god zich
in een hoek van het universum

opkrult als een poesje
om rustig te sterven
staan wij in de kou
god is mooi van ons af
en wij geven onszelf de schuld
wij voelen ons afvalligen
omdat we niet meer in hem geloven
maar hij was het toch die dood ging
hij ging dood en wij zijn nu alleen

de psychiater hm hm

de man is dit het nu al?
is dit het begin?
ik weet niet hoe ik hierbij kom

ik zie -
ik zie -
ik weet nog niet wat het is
het is alsof - -

het is nog vrij abstract
alsof -
alsof - -

(even later)

de man iets -

iets - -

de psychiater hm hm

de man bewegende patronen

geometrische vormen

bewegende hoofden

ze draaien zich om

hoeveel zijn het er wel niet

minstens een miljoen of honderdduizend

ze komen ergens voor

toch niet voor mij?

daar trap ik heus niet in

ze willen dat ik iets ga zeggen

dat weiger ik

of is dat arrogant?

ik kijk de mensen aan

maar het is zo duister

ik kan gezichten niet goed onderscheiden

ik zie kinderen

met hunkerende gezichten

open monden

camera's met open lenzen
alles is op mij gericht
applaus
massaal gejoel uit al die open monden
samen gesmolten tot één groot zwart gat
een groot zwart schilderij
waarin je kunt verdwijnen

je moet nu helder blijven en iets zeggen
iets
ik hoor een stem
een hele lieve stem
ineens staat Martin naast mij
Martin Luther King
hij fluistert mij zijn woorden in:

die mensen willen een verhaal
vertel ze een verhaal
een echt verhaal
een verhaal over de wereld

maar ik weet niks van de wereld
de wereld ligt volledig uit z'n voegen
niks past op elkaar
moet ik die puzzel leggen?

die krijg ik nooit gelegd

vertel de mensen dan een droom

een droom?

ik kijk hem aan

hij heeft zachte droeve ogen

en een beetje bol gezicht

hij is helemaal niet zwart valt me op

en ook niet bruin

hij is een heel neutrale neger

Martin, zeg ik, zeg me eens

ben jij nu zwart of wit?

het is maar hoe je het bekijkt, zegt Martin

kijk, dit is maar schmink

en hij schraapt een beetje wit van zijn gezicht

daaronder is het zwart

zie je

soms ben ik blank, soms zwart

soms man, soms vrouw

soms meester en soms knecht

al naar gelang wat is gepast

en wat de mensen willen

natuurlijk gaat het in het leven om
uiterlijk vertoon
kieren maken de man
dat zul je altijd zien
geef de mensen wat ze willen
zwart of wit, dat maakt niet uit
als je maar met liefde spreekt
de liefde is je instrument
daar moet je het mee doen

liefde zeg ik, ja dat wil ik best

nou, ga je gang
hij wijst naar het publiek
het zijn er nu veel minder
maar nog altijd honderd of zoiets

ik heb een droom, zeg ik
ik vlieg er zomaar in
ik heb een droom en die gaat over liefde
liefde
liefde - -
het is angstaanjagend stil
waar blijft het applaus?
ik zie duistere gezichten

gezichten als vraagtekens
gezichten als open wonden
er hangt een lijkengeur in de zaal
ik ben misselijk
willen de mensen wel liefde, Martin?
Martin - ?
Martin - - ?!

de psychiater hm hm

de man waar ben ik eigenlijk?
wat is dit hier? een concentratiekamp?
is dit een mens?
ik weet het niet?
wat doen we hier?
wachten op Godot?
heeft de kunst-SS ons hier soms samengebracht?
we doen wel alsof we hier vrijwillig zitten
maar ik vraag het me af
wij zijn ten dode opgeschreven
we weten het
we willen het niet weten
maar we weten het
straks gaan we aan het gas
en tot die tijd *an die musik*

(doet een poging Schumann te zingen)

Ich hab' im Traum geweinet
mir träumte du lägest im Grab

ik haal Schumann en Schubert altijd door elkaar
net als Monet en Manet en hoe heten ze allemaal
allemaal omgebracht
door armoede, verguizing, onbegrip
weggeblazen door de tijd
verdreven en vergeten
weggejaagd
gedeporteerd

boven de toegangspoort hangt een bord:

Kunst macht frei

zo is het toch?

of niet?

of niet?

of niet?

(herneemt Schumann)

Ich hab' im Traum geweinet
mir träumte du wär'st mir noch gut
Ich wachte auf, und die Träne

floß noch von der Wange ab

hoeveel sterren krijg ik?

zeg het maar alvast

van die sterren uit de krant

of ballen of wat het ook zijn

goede kunst krijgt ofwel één ster

of een oneindig aantal sterren

een oneindige sterrenhemel die het raadsel van het leven
weerkaatst

ik heb er altijd maar één

ik ben waanzinnig trots op die ene ster

sommigen lopen met vijf sterren

de uitslovers

maar die lopen in hun eigen val

vijf sterren kunst gaat volledig aan zijn doel voorbij

vijf sterren kunst is van een angstaanjagende perfectie

vijf sterren kunst overschreeuwt zichzelf

vijf sterren kunst is geen kunst

vijf sterren kunst is anti-kunst

anti-reclame voor de kunst

geef mij maar één ster

voor de moeite

en die naai ik dan op mijn revers

die ene ster

en dan wacht ik de deportatie verder af

de psychiater elke vergelijking met de holocaust is smakeloos
de holocaust verdraagt geen relativering
de holocaust is geen metafoor
geen enkele ramp, geen enkel drama kan zich meten met de
holocaust

om de holocaust bevindt zich een kloof
in de diepte van die kloof staan de mensen naar boven te
kijken
ze kijken naar de holocaust
maar de holocaust is onbevattelijk
de holocaust is onbenaderbaar
de holocaust verdraagt geen pottenkijkers
geen ramptoeristen
geen voyeurs

de holocaust laat zich niet aanvaarden
openheid over de holocaust is ongewenst
door de holocaust word je verblind
de holocaust is een eiland dat je nooit bereikt
de holocaust is een golf die je verzwelgt
hoe groot je bevattingsvermogen ook is
het is altijd te klein voor de holocaust

over de holocaust is het laatste woord
nog niet gezegd

voor de holocaust zijn nieuwe bibliotheken gebouwd
met boeken die niemand kan lezen
omdat de holocaust onleesbaar is
de holocaust is geen boek
de holocaust is geen film
niemand weet wat de holocaust is
de holocaust is een monoliet
een onbegaanbaar pad
de holocaust is wat de holocaust is

de holocaust zou de holocaust niet zijn als hij zich liet
beschrijven
de holocaust verbergt zichzelf
iedereen loopt stuk op de holocaust
van de holocaust kan niemand het winnen
op de holocaust is niets af te dingen
de waanzin loert door alle kieren van de holocaust
wie de holocaust probeert te vatten verliest zijn verstand

nog iedere dag maakt de holocaust
slachtoffers
de holocaust trekt sporen door de tijd

de holocaust is een ziekte
een icoon van alle lijden
een enkele reis naar de hel
en toch verdient die ziekte
- het trauma van de holocaust,
het grootste trauma van de westerse mens -
geen vermelding in het handboek van de psychiatrie

de man jammer jammer jammer
maar er wordt toch nog wel iets vergoed?
geef mij dan maar een diagnose die in mijn zorgverzekering
past
de holocaust is gewoon niet meer zo hot
in het derde rijk kregen de geestelijk gehandicapten een
enkele reis naar de hel
tegenwoordig is er toch echt meer mededogen
meer compassie
meer empathie
meer geweten
meer ethiek
nee je hoort mij niet klagen
ik ben blij met alle aandacht die ik krijg
ik leg mijn hoofd maar al te graag op schoot van de spychi -
van de spycho -
iedereen weet wat ik bedoel

de psychiater hm hm

de man vrijwillig en vervuld van hoop leg ik mijn hoofd - bij de
wetenschap op schoot

die schoot is mijn laatste hoop

de wetenschap is onze laatste hoop

het laatste domein van de waarheid

de laatste strohalm van de mensheid

alle andere vakgebieden hebben niks meer
te vertellen

religie, kunst en politiek hebben geen poot meer om op te
staan

museumstukken zijn het

relikwieën uit een voorbije tijd

oude ambachten

folklore

religie, kunst en politiek

goed voor de braderie

marktkramen met illusies

valse hoop

de religie hoopt de wonderen te redden

nou dat gaat ze mooi niet lukken

de kunst hoopt de schoonheid te redden

maar dat is een gepasseerd station

de politiek hoopt de ethiek te redden
daar is toch geen redden meer aan
is dat niet vreselijk verdrietig?
gelukkig biedt de wetenschap nog hoop
zo is het toch?
zo is het toch?
zo is het toch?
of niet?
of niet?
of niet?

de psychiater hm hm

de man of wel?

(even later)

de man is het nu al begonnen?
ik weet dat het gaat komen
jij wilt dat ik in de herbeleving ga
dat ik de hele shit opnieuw doorsta
prima laat maar komen
ik ben er klaar voor
kom maar

ik kom hier echt niet om mijn handen
in onschuld te wassen
van de tien geboden heb ik er minstens
negen geschonden
over die tiende doe ik geen uitspraken
als je mij opensnijdt meneer de dokter
dan zul je zien dat ik van binnen helemaal zwart ben
zo zwart als het gat in de ruimte dat alle materie inslikt
zo dooft in mij ook alle licht

vind je dat ik me aanstel?
denk je dat ik overdrijf?
ik heb ook emoties
maar ik kauw ze netjes weg
dat heb ik van Poetin geleerd
ik mag graag een pilsje met hem drinken
met Vladimir

ik vraag: heb jij misschien nog een klusje
voor mij?
hij knikt
hij weet dat ik er voor hem ben
zoek je nog een plekje voor die smerigheid
van jou?
stop het maar in m'n reet Vladimir

plek zat

kom maar op met dat mosterdgas

en die polonium, boekraketten, *anything*

it's all in the game

we drinken nog een pilsje

hij trekt rare bekken

niks geen pokerface

en aan het eind van de avond laat hij alles vallen

alle strengheid

alle spierballenvertoon

het hele decorum van macht

zijn gezicht wordt zacht als boter

druipend van het vet omhelst hij mij

ik kan zijn hartslag horen

langzaam

zo langzaam

dat ik na iedere slag denk dat het zijn laatste was

of ik vaker van die dromen heb?

deze wel ja

deze komt geregeld terug

of vroeg je dat helemaal niet?

vroeg jij dat nu wel of niet?

(even later)

de psychiater hm hm

de man hm hm

de psychiater hm hm

de man heb je niet nog een pil?

ik lust er nog wel één

er gebeurt nog niet zoveel

zitten daar mensen?

hoe laat is het nu?

hoe lang zijn we bezig?

loopt die klok gelijk?

(even later)

heb jij nou niks meer te vragen?

hebt u klachten?

waar wilt u naar toe met uw leven?

kan ik iets voor u doen?

denk je dat die pil zo gaat werken?

zelf denk ik dat mijn depressie is terug

te voeren op angst

angst voor terugval in de depressie
angst voor discriminatie
angst om mijn uitkering te verliezen
en nog zowat dingen
angst voor mezelf ook
voor publieke verschijningen
spreken in het openbaar
voor applaus
waardering die niet voor mij is bedoeld
angst dat ik voor iemand anders word aangezien
ik ben maar een stand-in
een figurant
hoe kan ik dan de hoofdrol opeisen?
je kunt het misschien niet aan me zien
maar je wilt niet weten hoe die angst op dit moment in mij te
keer gaat
die pompt en die zuigt en die trekt en die schudt
en ik ben zo bang dat ik daardoor een hele enge ziekte
ontwikkel
ik zal de naam nu niet noemen
want als ik hem uitspreek dan ben ik bang
dat ik hem krijg
en daarom mag ik er ook niet aan denken
want als ik er alleen aan denk kan ik de ziekte al krijgen

en als ik er bang voor ben ga ik denken
dat die angst een teken is dat de ziekte er al is
waarom zou ik er anders aan denken?
want je denkt toch niet voor niets aan die ziekte
en ik ben bang voor alle ziektes
niet alleen als ze met een K beginnen
maar alle ziektes met alle letters
ik heb angst voor het hele alfabet
voor alles wat ik lees
voor letters
cijfers
vreemde talen
voor onbekende symbolen
verkeersborden die ik niet snap
en voor elektronisch betalen
voor sommige voedingsmiddelen
omvallende banken
vechtscheidingen
plastische chirurgie
voor de terugtrekkende overheid
en voor jonge dieren
dat ik ze per ongeluk plattrap
apparaten die uit elkaar vallen zodra ik ze aanraak
deuren die uit hun scharnier vallen
fietsen waar een wiel uit wegrolt

vliegtuigen die na het opstijgen meteen neerstorten
treinen die stilstaan in een weiland
angst dat alles kapot gaat wat ik in handen heb
dat achter mijn rug de wereld verdwijnt

(even later)

is het nu pas een minuut later?

hoe kan dat?

slaat dat spul gaten in de tijd?

ben jij soms ook ontsnapt door zo'n gat?

in de hoeveelste dimensie zijn we dan nu?

de ruimte bestaat toch uit drie dimensies?

en dan heb je nog een vierde dimensie

dat is de tijd

en je hebt vast ook nog een vijfde

intensiteit

gevoelstemperatuur

het zou mooi zijn als je die kon meten

denk je niet?

de psychiater hm hm

de man of denk je van niet?

wat denk jij nou eigenlijk?

met je eindeloze gehum

volgens mij zit jij aan heel andere dingen
te denken
achter dat rookgordijn van begrip
onze geesten zijn ontsnappingskunstenaars
de jouwe ook
jij doet alsof je naar mij kijkt
maar je bent heel ergens anders met je hoofd
waar jij ook bent, niet hier
met je nuchtere kop
jij doet alsof je niet onder invloed bent
alsof je de laatste nuchtere mens op aarde bent
de laatste blanke
de laatste heldere kop
de laatste intellectueel
na jou vervalt de mens tot domheid
dat is misschien ook zo
dat bewonder ik aan jou
dokter Freud of Jung of hoe je ook heet
dat jij onder alle omstandigheden blijft kijken
jij weet dat dat mijn redding is
omdat ik anders verdwijn
zolang jij naar me kijkt red ik het nog
als ik alleen ben loopt bij mij het laatste beetje lucht er uit
een mens alleen is niet veel waard

my girl my girl, don't lie to me
where did you sleep last night?

ik ken die stem
dit is - hoe heet die nou?

in the pines in the pines
where the sun don't ever shine
I would shiver the whole night trough

er staat een jonge man met sluik haar
ik heb het gevoel dat ik hem ken
wie ben jij ook al weer?

geen idee, zeg hij
weet jij dan wie je bent? ik niet
al heet ik Kurt Cobain

Cobain?
ben jij dat echt?

denk jij soms dat ik lieg?
ik zing de waarheid man
en jij huilt met mij mee

my girl my girl, where will you go
I'm going where the cold wind blows

hoe kan dat nou, denk ik
Cobain is dood

vergis je niet, zegt hij
ik word heel oud
ouder dan jullie allemaal

hij wijst om zich heen
maar er is verder niemand

ik word ouder dan alle meisjes die ik liefheb bij elkaar
en alle bomen waar ze zitten
en alle onbekende dieren die tussen de stammen door kruipen
en elkaar naar het leven staan

ik kijk om me heen
de bomen wuiven mee
wat is dit voor een bos?
waar zitten dan die meisjes?

in the pines in the pines
where the sun don't ever shine

I would shiver the whole night trough

dit is het zwarte woud, zeg Kurt
waar de dennen zo hoog zijn dat je de hemel niet ziet
en het mos zo vochtig als een meisje maar kan zijn

ik huil met hem mee
zo verdrietig als die jongen is
en zo verscheurd
het hele woud huilt mee
en de meisjes en de dieren die zich hier verstoppen

my girl my girl, don't lie to me
where did you sleep last night? - - -

woedend gooit Kurt de gitaar van zich af
krakende hout echoot door het dal
wie is hier verdrietig, brult hij
wie - ?!
wie is hier verscheurd?
gek word ik van jullie die maar alles van mij maken wat ik niet
ben
zing jij dat liedje maar, als je zo nodig wilt janken
dit is jouw verdriet, niet het mijne

ik wil hem tegen houden maar hij glipt tussen de dennenbomen
weg

de psychiater hmm hmm

de man ik heb een erectie

ik weet niet of dat de bedoeling was

normaal gesproken voel ik altijd alleen de bijwerkingen die op
het doosje staan

nooit het beoogde effect

ik weet niet waarom

wat kan ik daar aan doen?

ik reageer niet op pillen

raak verstrikt in protocollen

onttrek me aan elke statistiek

ik ben de uitzondering

de één procent

van de één procent van de één procent

bij een multiple choice vragenlijst

staat mijn antwoord er nooit bij

elke mug kent z'n plek in de schepping

ik niet

en ik weet niet waarom

wat kan ik daar aan doen?

als ik een hond aai begint hij te grommen

als ik een kind help dat is gevallen begint het nog harder te
huilen

alle vrouwen die ik aankijk wenden zich af

en ik weet niet waarom

wat kan ik daar aan doen?

ik sta altijd in de dode hoek van een vrachtwagen

als ik eindelijk aan de beurt ben gaat de kassa sluiten

de uiterste datum is altijd net verstreken

de inzendtermijn net verlopen

waar ik ook kom, het is altijd net dicht

en waarom?

ik weet niet waarom

wat kan ik daar aan doen?

ik ben een broedplaats voor ongeneeslijke ziektes

als ik ziek word is het meestal een volstrekt onbekend virus

symptomen worden niet herkend

invaliditeit niet uitgesloten

de dood kan elk moment toeslaan

en waarom?

ik weet niet waarom

wat kan ik daar aan doen?

nooit heb ik geld op zak

en als ik dan eens een tientje heb verdiend

eerlijk verdiend

dan waait het weg

de wind pakt mij alles af
alles om me heen waait weg
ik hou ternauwernood mijn botten bij elkaar
mijn huid is een wapperend dekzeil
m'n tanden spuug ik na het tanden poetsen uit
m'n oren zijn gescheurd
m'n hele gezicht een ravage
m'n neus is één groot gat
ik voel aan m'n hoofd
waar is m'n haar?
waar is m'n haar?
waar is m'n haar?

de psychiater hm hm

de man en dan zeg jij
dat is niet de wind meneer
dat is de tijd
de tijd waait door het leven heen
in de tijd waait alles weg
dat is normaal
maar dat is niet normaal
wat is daar normaal aan?
als ik me erbij neerleg
dan is het normaal

maar ik leg me daar niet bij neer
vind jij dan dat ik me alles moet laten afpakken?
m'n vrouw, m'n kind, m'n huis, m'n geld
vind jij dat normaal?
alles wat ik vind
alles wat me toevallt
verdwijnt in een zwart gat
het zwarte gat van de schuld
en alles wat ik doe om uit de schuld te komen
maakt de schuld alleen maar groter
ik klim uit een kuil maar de randen brokkelen af
en ik kom er niet uit
zo raak ik alles kwijt
mijn kleren
de schaamte
het hele decorum
de uiterlijke schijn van een geslaagd en gelukkig leven
en jij vraagt je af hoe ik me staande houd
dat is een goede vraag
dat is een goede vraag
goede vragen zijn die waarop je het antwoord niet weet

(even later)

de psychiater hm hm

(even later)

de psychiater hm hm

hm hm

hm hm

hm hm

de man wil je dat horen?

wat was de vraag ook weer?

de psychiater hm hm

de man wat was de vraag nu godverdomme?

ik ben het godverdomme kwijt

ik kom hier godverdomme toch niet voor mijn lol

niemand komt hier uit vrije wil

vrije wil hebben we pas als we dood gaan

als we godverdomme dood gaan

dan ontsnappen we eindelijk aan de systemen die ons bij

geboorte worden opgedrongen

aan het familiegeluk

tradities

nationale trots

de staat

de roep om erkenning

overlevingsdrang

geluksobsessie

egomanie

economie

het eenrichtingsverkeer van de tijd

die hele sterfhuisconstructie van dit godverdomse godverdomse

bestaan

godverdomme godverdomme godverdomme

godverdomme godverdomme godverdomme

godverdomme godverdomme

de psychiater hm hm

de man godverdomme

sorry

sorry

sorry sorry

stond ik te schreeuwen?

sorry

sorry

ik neem alles terug

alles

lieve god

vergeef me

of u nu bestaat of niet

ik vraag u om vergeving

niet alleen voor mezelf
maar voor alle mensen
alle mensen die zich vergissen
alle mensen die schreeuwen
alle mensen die kwaad zijn en bang
en die een ander kwetsen
alle mensen die per ongeluk een ander pijn doen
of expres
vergeef de mensen
ook als ze kwaadwillend zijn
vergeef de mensen die bedriegen
de mensen die hun macht misbruiken

ik heb een film gezien waarin de mensen stront moesten eten
ik weet niet of die stront echt was
maar ze speelden het zo mooi
dat ik ervan moest huilen
het is maar een spel
en de wereld is zo schitterend
elke kuil waar ik in donder is mij lief
we krabbelen er wel weer uit
optimisme kun je trainen
we gaan dit overleven
allemaal

liever een ellendig leven dan helemaal geen
kom op met die stront en ik vreet hem wel op
de wereld verandert
ik pas me heus wel aan
ik werk heel hard aan mezelf
ik ben bereid om me om te scholen
m'n gezondheid gaat met sprongen vooruit
alleen m'n geheugen blijft een punt
hele stukken brokkelen soms af
hup, het ravijn in van de vergetelheid
of ik daar ooit nog bij kan
wat denk je, komen die brokken nog terug?
ja toch?
ik ga daar wel van uit
alles moet nog ergens zijn
en als het ergens is
dan is het nog te lijmen, toch?
of niet?
of niet?
ik vertrouw volledig op jouw expertise
jij bent hier de specialist
ik ben meer een generalist
een optimist
ik ben niet meer bang in het duister

het wordt avond
er valt een schaduw over de stad
grijstinten verharden zich
de kleuren verdwijnen
alles verdwijnt
mensen en geluiden
ook de kinderen verdwijnen
ze lachen nog wel
een meisje roept: hé zwarte piet

ik kijk haar aan en trek een raar gezicht

hoe oud is ze?
een jaar of zes?
het zou m'n dochter kunnen zijn

hé zwarte piet
je gaat toch niet weg, vraagt ze
ben jij bang voor wat er gaat gebeuren?

wat gaat er dan gebeuren?

als we dood gaan gaat er iets gebeuren

ja ja ja

maar we gaan toch niet dood

jawel, zegt ze, ik wel
en jij ook

nog lang niet, zeg ik

volgens mij wel
kijk maar
er lopen witte dieren door het veld

witte dieren?

ik wil een grapje maken, maar er schiet me niets te binnen

houd je niet van de domme piet
voordat de dingen verdwijnen
lichten ze nog één keer op
dat weet je toch
dat geldt voor jou, voor mij
en ook voor de dieren
maar nu moet ik gaan, zegt ze

waarom? waar ga je dan heen?
ik heb de witte dieren net gezien

nu rent ze weg

het spijt me meisje

sorry

sorry sorry sorry

ineens is alles donkerpaars

de hemel licht zilverachtig op

het meisje had gelijk

er lopen witte dieren door het veld

ze zijn zo wit, ze geven licht

een eindeloze stoet

van links naar rechts

er lopen ook mensen

met spierwitte hoofden

hoe komen die zo wit?

is dit het negatief van de wereld?

zijn dat vluchtelingen?

is dit de apocalyps?

een zwerm witte vogels trekt op vanuit het veld

er draaft een kudde elanden voorbij

of zijn het mensen?

het is steeds moeilijker te zien

alle licht trekt langzaam uit het beeld

is dit het dan? moet ik het hiermee doen?

geef mij een reden om er geen einde aan te maken
eentje maar
het mag een kleintje zijn

ik wil niet meer

Vincent zegt: de dood is een voertuig
stap maar in

ik weet even niet zo goed wat Vincent bedoelt

de dood is een trein, zegt Vincent
precies zoals je met de trein
naar Frankrijk kunt
zo stap je in de dood
en reis je naar de sterren

jaja nu zie ik het
Vincent heeft gelijk
Vincent heeft altijd gelijk
en hij schildert zijn gelijk heel precies op
hij doet het met streepjes

eindeloos veel streepjes

mooi zeg ik

mooi die streepjes in de sterrennacht

boven de Rhone

ik voel me net zo'n streepje

een van die stotterende streepjes

we dansen met z'n allen rond die ene ster

die ster is veel te ver, zegt Vincent

daar kom je niet zo maar bij

daarvoor moet je eerst met de dood

dat is nog een hele reis

typisch Vincent

maar jij bent toch een ster

jij bent die ster Vincent

voor mij ben jij die ster

nee, zegt Vincent

ben je gek

ik ben geen ster

mijn hemel is zwart

en daarom schilder ik met kleuren

geel, saffraan, oranje, koper, violet

alle kleuren zijn gevoelens
hij tikt z'n kwast tegen het doek
weer een sterrenhemel
nu boven een café

maar Vincent wacht
ik wil ook op dat doek
kan je mij daar niet nog bij schilderen?
op dat caféterras
er zijn nog een paar tafeltjes leeg
ik wil daar ook zitten
in het licht van het terras
wachten tot het kunstlicht uit gaat
en de sterren het overnemen
hé Vincent
wil je mij daar alsjeblieft bij schilderen
dat is toch niet te veel werk, zeg ik
ik ben maar een streepje
één streepje, dat is voor jou toch geen moeite?
dat is toch niet teveel gevraagd?
nee toch, Vincent?
of zie je mij niet zitten, Vincent?
zie je mij niet zitten - !?
zie je me niet zitten daar op dat caféterras?
in jouw meesterwerk

caféterras bij nacht
daar hoor ik thuis
het zijn de laatste uurtjes
het is al bijna nacht
iedereen druipt af
er is nog een serveerster
ik ben de laatste gast
en dan vertrekt zij ook
en als het licht uitgaat van het terras
is er alleen nog de sterrenhemel
dat zijn jouw sterren Vincent
een hemel vol
en ze zijn allemaal voor jou
jij hebt er aan vijf niet genoeg
jij krijgt mijn ster er ook nog bij
jij krijgt alle sterren

ik ben maar een streepje op jouw doek
een klein zwart streepje
een gevoelig streepje
ik voel hoe jij dat streepje zet

zwart is niet één gevoel, zegt Vincent
het zijn er duizend tegelijk
alle kleuren zijn gevoelens

geel, saffraan, oranje, koper, violet
ze kleven aan een mens
omdat ze bang zijn om alleen te zijn

hij heeft gelijk
mijn lichaam is een vat vol kleuren
en je moet het zwart bevrijden
van mij mag het mes er in

wat zeg je?
het mes er in
ik wil niet alleen
ga je mee, Vincent?
ga je mee?
zet jij het mes er maar in

zo gaan we dat niet doen, zegt Vincent
de mens is van nature goed
maar je moet er wel in geloven
geloof jij dat dan?
ja, zegt Vincent
ben jij waanzinnig?
nee, zegt Vincent
iedereen is gek behalve ik

wat een helderheid
zo had ik het nog nooit gezien
zo lucide als hij is
het zwart is zacht, zegt Vincent
veel zachter dan je denkt
en als je langer kijkt dan opent zich een ruimte in het zwart
waar je zo naar binnen kunt
wees niet bang dat je verdwijnt
het is altijd even wennen in het donker
maar in het zwart zijn zoveel kleuren
jij denkt te veel
jij bent te rationeel
omdat je houvast zoekt
dat heeft het zwart niet nodig

hij pakt zijn penseel
en verft mijn kop aan de binnenkant zwart
tot ik geen uitzicht meer heb
hij schildert mij helemaal zwart
het zwart dat in mij is
maar het diepste zwart is nog niet zwart genoeg
er is altijd nog een dieper zwart

postuum word je gelukkig
wacht maar af, zegt Vincent

ik kan het iedereen aanraden

Vincent doet het voor
hij knipt een hap uit z'n oor
heel professioneel
alsof hij dat al vaker heeft gedaan

begrijp je nu waarom ik huil? vraagt hij

ja ja
ik voel het ook
en ik knip ook een stuk uit mezelf
deze wereld moet kapot
grenzen zijn fictie
en ik ben ze allemaal voorbij

ga je mee Vincent?
in onze eigen kleine optocht door de nacht
dan reizen we voorbij de sterren
naar een wereld waar we welkom zijn
voorbij het geel
voorbij oranje, koper, violet
voorbij het pruisisch-blauw
daar is het zwart
het zwarte zwart

het zwart dat in mij is
het zwart in mij
het zwart op zwart
het zwart op zwart op zwart op zwart
op zwart op zwart op zwart
op zwart op zwart
op zwart

de psychiater zullen we het hier even bij laten?

ik ben doodmoe van dit vak
volkomen uitgeput van drieëndertig jaar braaf en begripvol
luisteren naar de mensheid
met hun eindeloze verdrietjes en hun kwaaltjes en hun pijntjes
en hun pechjes en humeurtjes
en hun ontevreden smoelen
gekwetst als ze zijn door hun papaatje of mamaatje
god of de duivel
het leven doet zeer ja
wen daar nou maar eens aan
en als het je niet bevalt
als je werkelijk zo zwak bent en gevoelig
hou er dan in godsnaam mee op
daar heb ik ook nog wel een pilletje voor
als het lijden zo ondraaglijk is

als ze gaan klagen stop ik er een tranquilizer in
stel een diagnose
vul een formulier in
schrijf nog een factuur en een herhaalrecept
wat moet ik anders?
compassie voelen?
ja
en dan?
mededogen, empathie, bestaat dat echt?
ieder zit toch in z'n eigen trip
mijn lijden is het jouwe niet
en het jouwe niet het mijne
jij betaalt mij om naar je te kijken
dat is het fundament
maar over een uur is het geld op
dan heeft die klok de centjes allemaal weggetikt
over een uur kijk ik weg
ook al lig jij daar als een hoop stront
als een zielig plasje leeggelopen verlangen
zo zijn de verhoudingen
zo heb ik er lang over gedacht

wat moet ik in godsnaam met mensen
die het kennelijk niet voor elkaar krijgen

een succesvol en gelukkig leven te lijden?
als ik ze adviezen geef
gaan ze me verwijten dat ze niet werken
en daarom schrijf ik ze pillen voor
die werken gegarandeerd
echte of placebo's, dat maakt geen flikker uit
die pil die jij hebt geslikt is een placebo
even effectief als een pil met zogeheten werkzame stof
er is uiteindelijk maar één echt werkzame stof en dat is het
geloof
en dan bedoel ik niet god
- de mythe van een scheppende, helende of straffende god is
een totaal waanzinnig kabouterverhaal -
nee ik heb het over vertrouwen
optimisme
overtuigingskracht
dat zijn de enige echt werkzame stoffen

maar die komen niet voor in het handboek van de psychiatrie
liefde is een vies woord
het is zelfs verboden bij de wet
de vakverenigingen zien er streng op toe
dat er niet teveel gevoel bij komt kijken
want alleen de klinische blik wordt vergoed
en het formulier

het is tragisch dat het enige wat echt helpt
door de beroepscode aan banden wordt gelegd

en daarom schrijf ik pillen voor
zoveel als iedereen maar wil
je weet dat het maar symptoombestrijding is
een tijdelijke verstomming van de klacht
helpen doen ze niet
ze veranderen je leven niet
ze veranderen jou niet
ze veranderen de omstandigheden niet
ze veranderen je blik niet
je houding niet
en niet je genetische code
niet je kindertijd
niet je afkomst
niet je inkomen
het enige wat ze doen is het geklaag even
een heel klein beetje dimmen
ze vlakken het humeur even wat af
dat wordt vaak weggezet als ongewenste bijwerking
maar het is eigenlijk de hoofdzaak
pillen danken hun succes vooral aan
de afstompende werking
en dat lijkt me een prima oplossing

daarom schrijf ik alleen nog maar recepten uit
zoveel mogelijk
voor iedereen
ook voor mezelf trouwens
ik ben behoorlijk verslingerd geraakt
aan die troep
om mijn geweten te sussen
om mijn eigenwaarde op peil te houden
en mijn tranen op afstand te houden
en de depressie te verdrijven
en de moordlust te remmen
om een verschrompeld pikkie weer omhoog
te krijgen

ik kon niet meer dromen van die troep
het doet iets met je verlangens
met de ruimte in je kop
het neemt je elk gevoel van vrijheid af

en nu slik ik alleen nog maar deze
(laat pilletje zien)
dit is een droompil
dit is geen placebo
dit is een waarheidspil
een liefdespil

een pil die je in je nekvel grijpt
en je de werkelijkheid insleept
dit is een pil die je iedereen gunt
die je bevrijdt van de benauwenis
die je toegang verschaft tot een mooiere wereld dan deze
een wereld die rechtvaardig is
een wereld die de schoonheid niet verhult
een wereld die wegen opent die je anders nooit was gegaan

waarom hebben wij in godsnaam zo'n hoge pet op van die
zogenaamde realiteit
die is toch veel te benauwd!
ingekaderd door een camera
een kamer
een kostuum
een protocol
ik wil me niet langer gedragen
doen alsof ik nuchter ben
met die geacteerde professionaliteit
en de pokerface van een dokter
ik heb zo ontzettend genoeg van al dat gedrag
dit pak is veel te krap
deze kamer te klein
het protocol waanzinnig
het is pervers zoals wij bezig zijn

de hele werkelijkheid is een dwangbuis
en hiermee kunnen we ontsnappen
hiermee kun je dromen

ik sta langs de weg en kijk naar de grond
daar ligt een konijn
of wat er van over is
die heeft het ecoduct gemist denk ik
heb ik dat soms gedaan?
ik heb bij het rijden niets gevoeld
ben zomaar gestopt
niet omdat ik iets voelde
maar omdat ik m'n pillen zocht
die zaten niet in mijn colbert

ik raap het beestje op
of wat er van over is
een leeggelopen glanzende vacht

wat wil je me nog zeggen, vraag ik
maar hij zegt niets terug
ik ben er van overtuigd dat jij nog leeft
je bent niet dood
jij houdt je even schuil
zodra jij voelt dat er nog iemand van je houdt

spring je weer op
en ren je weg de bosjes in

hij spreekt me niet tegen

we luisteren samen naar de stilte
die ook in de nacht nog vol is van geluid
er wordt wat afgeschuurd en gekraakt en gebromd in het
donker

maar dan op het diepste punt van de nacht valt de stilte als
een deken over ons heen
en is het echt even stil
tot ik mijn hart tekeer hoor gaan

ik leg het konijn op de grond
ik moet door
zoek naar m'n pillen maar kan ze niet vinden
wil ze uit de binnenzak van m'n colbert pakken
maar - hoe het ook kan - ik heb helemaal geen kleren meer
aan!

ik voel m'n huid aan m'n vingers kleven
en zonder enige moeite trek ik het vel
van m'n lijf
het laat los als een stuk zelfklevend cellofaan
ik stroop hem helemaal af

mijn volledige huid
sta ermee in m'n handen
kijk om me heen
het bos lijkt dichterbij gekomen
de weg is overwoekerd met planten
in de verte hoor ik blaffende honden
ze komen dichterbij
galmen door het bos
als een roedel woeste wolven
zo kom ik aan m'n eind denk ik
en probeer mijn ontvelde lichaam opnieuw
te bedekken met mijn eigen huid
maar die is ineens heel vochtig en zwaar
en valt me uit handen
en ik voel dat dit geen droom meer is
nee dit is echt
het is mooi geweest met jou
afgelopen uit
geef je verlies nu maar eens toe
wat stel jij in godsnaam voor?
ben jij in staat om een ander mens te helpen?
(schudt z'n hoofd)

en dan is daar ineens weer dat konijn
het zelfde beest

ik zie het aan de karteling van zijn oren

hij kijkt me aan

en ik kijk hem aan

ik zeg dat ik van hem hou

en dat voel ik ook echt

ik hou van jou, zeg ik

en dat is alles

ik barst in huilen uit

hoeveel aversie ik ook voel

tegen dat type sentiment

ik voel warme druppels naar beneden stromen over mijn

ontvelde lijf

huil je om mij of om jezelf? vraagt het konijn

ik denk nog

dat is liefde als je dat niet weet

ik hou van jou

dat mag je nooit vergeten

IK HOU VAN JOU

IK HOU VAN JOU

IK HOU VAN JOU

IK HOU VAN JOU

IK HOU VAN JOU

(De psychiater verdwijnt. De man is veranderd in een konijn, kijkt het publiek aan en wacht tot het donker wordt.)

zwart/zwart ging bij Nieuw West in première op 29 oktober
2015 in theater Frascati, Amsterdam

Concept en spel: Marien Jongewaard
Spel (op beeld): Helmert Woudenberg

www.nieuwwest.com

Met dank aan Muziektheatergezelschap Groots en Meeslepend

Erik-Ward Geerlings (Rotterdam, 1963) studeerde wijsbegeerte en integratieve psychotherapie. Als toneelschrijver en librettist heeft hij meer dan 40 titels op zijn naam, geschreven in opdracht van onder andere FACT, KVS, Onafhankelijk Toneel, Zuidelijk Toneel, ZTHollandia, Artemis, Toneelgroep Maastricht, WILco en Toneelgroep De Appel.

Toneelwerk (een selectie)

zwart/zwart - 2015

Zie de mens - 2015

De broers Karamazov - naar Dostojevski - 2014

How to play Francesca Woodman - i.s.m. Anne Vegter - 2014

Apera - 2013

Goed kwaad - 2013

Decamerone - naar Boccaccio - 2013

Mephisto - naar Klaus Mann - 2011

Next generation - 2009

De waterman - naar Arthur van Schendel - 2008

Ribstuk - 2008

De dood van Poppaea - 2006

Helsinki - 2006

Lautsprecher Arnolt - 2004
De ongelovige - 2003
Der dames verzet - 2002
Poppenvlees - 2002
Offertorium - 2000
Het gulden vlies - 1999
Goetherdämmerung - 1999
Strindberg! - 1998
Petra stuk - 1998
Heden toekomstmuziek - 1996
Het hol van de eeuw - 1995
Siegfreud! - 1993